

Nr 214.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsbidrag till utbildning av personal inom den halvöppna barnavården; given Stockholms slott den 2 mars 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och ecklesiastikdepartementen anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, fråga om *statsbidrag till utbildning av personal inom den halvöppna barnavården* och anför därvid följande.

Inledning.

Anstalter för halvöppen barnavård — varmed förstås den barnavård, där barnen endast under en del av dygnet mottagas i institution för vård, fosteran eller eftersyn, varemot de under den övriga delen av dygnet vistas i sina hem — äro av tre slag, nämligen daghem, lekskolor och eftermiddagshem. I daghem beredas barn under skolåldern heldagsvistelse, d. v. s. vård under

mer än sex timmar per dygn. En särskild grupp av daghem utgöra de s. k. spädbarnskrubborna, som i regel äro avsedda för barn i en ålder av tre månader upp till ett år. I lekskolorna eller, som de vanligen kallas, barnträdgårdarna mottagas i regel barn i åldern 4—6 år. Undantagsvis finnas även avdelningar för yngre barn. Vistelsen i barnträdgården omfattar vanligtvis en tid av tre timmar om dagen. På sina håll mottagas barn även upp till sex timmar per dag i barnträdgårdarna. Eftermiddagshemmen äro avsedda för skolbarn, vilkas föräldrar ha sådant yrkesarbete, att det hindrar dem att ha tillsyn över barnen efter skolarbetets slut.

På grundval av ett av 1941 års befolkningsutredning avgivet betänkande (Statens off. utredn. 1943: 9) förelade Kungl. Maj:t 1943 års riksdag proposition (nr 339) med förslag om statsbidrag till daghem och lekskolor m. m. I propositionen föreslogs riksdagen medgiva, att under budgetåret 1943/44 finge till ett belopp av högst 100 000 kronor av statsmedel beviljas bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård. Propositionen bifölls av riksdagen med vissa smärre ändringar i fråga om grunderna för den föreslagna bidragsverksamheten (skrivelse nr 506). Den 10 december 1943 uppdrog Kungl. Maj:t åt socialstyrelsen att handhava statsbidragsverksamheten. Vidare förordnades bland annat, att anstalt för halvöppen barnavård för att komma i åtnjutande av statsbidrag skulle stå under tillsyn av socialstyrelsen och, i den mån vid anstalten förekomme lekskoleverksamhet, i pedagogiskt hänseende av skolöverstyrelsen. Beslut om statsbidrag skulle meddelas av socialstyrelsen. Kungl. Maj:t uppdrog slutligen åt socialstyrelsen att utfärda de närmare föreskrifter för bidragsverksamheten, som kunde befinnas erforderliga. Till åtlydnad därav utfärdade socialstyrelsen den 4 januari 1944 kungörelse med föreskrifter och anvisningar rörande statsbidrag till driften av institutioner inom den halvöppna barnavården (Sv. f. nr 1).

För bidrag till driften av ifrågavarande anstalter under innevarande budgetår har 1944 års riksdag anvisat ett reservationsanslag av 200 000 kronor. I statsverkspropositionen till årets riksdag har Kungl. Maj:t för ändamålet begärt anvisande av ett reservationsanslag av 350 000 kronor, i vilket sammanhang riksdagen underställt fråga om vissa ändringar i de för närvarande gällande statsbidragsgrunderna.

Med skrivelse den 8 januari 1945 har 1941 års befolkningsutredning framlagt förslag om statsunderstöd till utbildningen av personal vid institutioner inom den halvöppna barnavården. Sedan nämnda förslag varit föremål för remissbehandling, vill jag härmed upptaga ärendet till slutligt övervägande. Till en början vill jag därvid lämna redogörelse för vissa tidigare framlagda förslag till statligt stöd på föreliggande utbildningsområde ävensom meddela några uppgifter om de nuvarande utbildningsförhållandena på området.

Tidigare förslag till statligt stöd åt förskoleseminarier.

Befolkningskommissionens förslag. I sitt betänkande angående barnkrubbor och sommarkolonier m. m. (S. O. U. 1938: 20) berör *befolkningskommissionen* jämväl frågan om utbildningen av föreståndarinnor och därmed jämställd personal för småbarnsinstitutioner. Kommissionen framhåller inledningsvis nödvändigheten av att den ledande personalen på barninstitutionerna bibringas såväl teoretisk som praktisk utbildning. Denna borde enligt befolkningskommissionens mening i första hand vara pedagogisk och ske vid något seminarium. En avsevärd del av tiden borde dock ägnas åt medicinsk barnavård och särskild uppmärksamhet ägnas undervisningen i hälsovård och smittbekämpande. I den mån en förberedande undervisning eller praktik i sjukvård kunde erhållas, vore den allmänt värdefull. Men en huvudsynpunkt vid utbildningens anordnande vore att yrkets väsentliga inriktning icke skulle vara sjuksköterskans utan fostrarinnans.

En seminarieutbildning av detta allmänna innehåll kunde icke vinnas på alltför kort tid och kunde heller icke påbörjas med en alltför dålig allmänbildning. Småbarnsfostrarinnorna borde därför förutsättas ha kunskaper motsvarande realexamen före påbörjandet av den egentliga yrkesutbildningen. Denna hade, säger kommissionen vidare, visat sig kräva en tid av minst två år för att bli tillfredsställande med avseende å såväl teoretiska som praktiska studier. Önskvärt vore att ett tredje utbildningsår, eventuellt efter några års praktik såsom utexaminerad småbarnsfostrinna, kunde anordnas för dem, som önskade specialisera sig i viss riktning.

Befolkningskommisionen framhåller vidare, att det med hänsyn till den ringa grad av överensstämmelse och standardisering, som vid tiden för avlämnande av kommissionens betänkande rådde på området, knappast kunde var angeläget att föreslå, att ifrågavarande utbildningsväsen skulle förstatligas. En inspektion borde emellertid införas och uppdragas åt skolöverstyrelsen. Denna inspektion borde dels innefatta en kontroll att utbildningsanstalterna lämnade den utbildning de utlovat och dels en kontroll huruvida kursinnehållet vore ändamålsenligt och undervisningen effektivt bedriven.

De utbildningsanstalter, som av skolöverstyrelsen erhöle godkännande med hänsyn såväl till den kompetens, som från dem utgångna elever besuttc, som till behovet av utbildad arbetskraft, borde på ansökan tilldelas ett visst mindre årligt statsanslag, förslagsvis 5 000 kr. Vid statsbidragets beviljande borde såsom uttryckligt villkor särskilt framhåvas, att med detta stöd en tillfredsställande undervisning anordnades i medicinsk barnavård, hygien och smittbekämpande. Såsom villkor för beviljande av statsbidrag borde även uppställas, att ett visst antal friplatser vore tillgängliga vid utbildningsanstalten.

Jämväl frågan om studiestipendier till eleverna uppmärksammades av kommissionen. Enligt kommissionens mening vore för övrigt denna fråga i viss mån viktigare än frågan om statsbidrag till utbildningsanstalterna. Det finge nämligen anses angeläget, att urvalet av sökande till denna bana icke alltför starkt begränsades till burgnare samhällsgrupper. Särdeles stora förutsättningar att lyckas i detta socialt och pedagogiskt betonade arbete måste förutsättas finnas även hos ungdom i folkets breda lager.

Undervisningsrådet Weijnes förslag. Sedan åt *undervisningsrådet Josef Weijne* uppdragits att såsom sakkunnig på grundval av befolkningskommissionens betänkande biträda vid utredning inom socialdepartementet rörande statsbidrag till barnkrubbor och sommarkolonier, överlämnade utredningsmannen den 30 december 1939 en promemoria, innehållande bland annat förslag om ekonomiskt stöd åt seminarierna för utbildning av småbarnsfostrarinnor.

Utredningsmannen återopade i huvudsak samma motivering som befolkningskommissionen anfört för införande av statsbidrag till utbildningsanstalterna för lärarpersonal vid institutioner för halvöppen barnavård. På grund av de med krigsutbrottet förbundna statsfinansiella svårigheter ansåg emellertid utredningsmannen, att det ekonomiska stödet till berörda seminarier icke borde belasta statsbudgeten. Seminarierna borde i stället i mån av styrkt behov erhålla tillfällig hjälp ur allmänna arvsfonden. Först i samband med att hela frågan om statligt stöd åt den halvöppna barnavården ordnades, borde spörsmålet om statligt stöd åt och statlig kontroll över ifrågavarande verksamhet upptagas till prövning.

Nu verksamma svenska seminarier för utbildning av personal till småbarnsinstitutionerna.

Fröbelinstitutet i Norrköping. Äldst bland de seminarier för småbarnsfostrarinnor, som nu bedriva verksamhet i vårt land, är Fröbelinstitutet i Norrköping. Redan år 1903 påbörjades i Norrköping utbildning av barnträdgårdslärarinnor i ettåriga kurser, anordnade i anslutning till två privata barnträdgårdar, av vilka den första tillkom år 1899. År 1909 hade utbildningsverksamheten nått så pass fasta former, att ett seminarium kan sägas ha uppstått. Antalet elever i det egentliga nu tvååriga seminariet varierar mellan 50 och 60. Fröbelinstitutet drives av Fröbelföreningen i Norrköping och finansieras huvudsakligast genom elevavgifterna, som uppgå till 175 kronor för termin. Inskrivningsavgift utgår med 10 kronor. Eleverna få sin praktiska utbildning i Fröbelföreningens barnträdgårdar, daghem och fritidshem, där sammanlagt c:a 700 barn mottagas, samt i en del andra småbarnsinstitutioner, vilkas föreståndarinnor samarbeta med seminariet.

Pedagogiska institutet i Uppsala har uppkommit ur en kurs för utbildande av kindergartnarlärarinnor, som under läsåret 1911—1912 anordnades vid Uppsala enskilda läroverk och privatgymnasium. Från och med hösten 1912 inrättades vid denna skola en seminarieklass, som utgjorde en påbyggnad på skolans åttonde klass. Utbildningen är sedan 1938 tvåårig. Från och med höstterminen 1944 har utbildningstiden utökats med en frivillig femte termin, som huvudsakligast åsyftar att göra eleverna skickade att förestå daghem.

Pedagogiska institutet har ett 30-tal elever. Seminariet finansieras genom elevernas terminsavgifter, som utgöra 200 kronor samt genom anslag från Uppsala stad.

Södra K. F. U. K:s pedagogiska institut i Stockholm började år 1934 att utbilda lekskollärarinnor. Utbildningen var då ettårig men blev från och med år 1936 tvåårig i samband med att undervisningen även kom att omfatta vård och fostran av spädbarn och skolbarn. Vid institutet utbildas även barnhusor och barnsköterskor.

Kurser i barnpsykologi med demonstrationer och övningar i undersökning av barnens intelligens- och allmänna utvecklingsnivå anordnas vid institutet, som även mottager barn med uppfostringssvårigheter. I intimt samband med behandlingen av dessa barn samt med undervisningen i seminariet bedrivs barnpsykologiskt forskningsarbete.

Seminaristernas praktik är förlagd till institutets barnavdelningar och barnhospits samt under tre till fyra veckor på sommaren till institutets barnkoloni för barn i två- till sexårsåldern.

Antalet elever i seminariet är 50 à 55. Läroanstalten drives av Stockholms Södra K. F. U. K. och finansieras genom elevavgifter å 250 kronor för termin samt tillskott från huvudmannen.

Socialpedagogiska seminariet i Stockholm grundades som ett led i arbetet att inom de kooperativa bostadshusen driva en verksamhet för barnen. H. S. B:s s. k. lekstugor igångsattes år 1929 och fingo formen av kombinerade lekskolor, daghem och eftermiddagshem. För att fylla personalbehovet och i synnerhet behovet av för daghemsvård skolad personal beslöt H. S. B:s riksförbund att i en av sina fastigheter i nära anslutning till sitt då nyss inrättade barnhotell inrymma och driva ett seminarium med 2-årig utbildning. Höstterminen 1936 började seminariet, som är kombinerat med ett internat för 37 elever, sin verksamhet. Antalet elever, som samtidigt studera vid seminariet, håller sig omkring 50, varav hälften intages på höstterminer med jämnt årtal, hälften vårterminen därefter. Grupperna alternera sedan, så att medan en avdelning har teoretisk kurs, har den andra praktisk, detta för att helt kunna utnyttja de tillfällen till praktik i fullständig daghems-vård, som stå till buds. Eleverna praktisera dels vid H. S. B:s lekstugor,

dels å andra utvalda praktikställen av olika art i Stockholm (daghem, privata barnträdgårdar, sjukhus med sysselsättningsterapi, Ericastiftelsen m. fl.).

Seminariet finansieras genom bidrag från H. S. B:s lekstugor, genom elevernas kursavgifter, som uppgå till 200 kronor för termin, samt genom eventuell inkomst från elevinternatet.

Örebro socialpedagogiska institut grundades höstterminen 1943. Enligt stadsfullmäktiges i Örebro beslut utgör folkskolestyrelsen i staden styrelse för institutet.

Eleverna praktisera vid Örebro barnträdgårdar, Örebro daghem och barnhem och lasarettets barnavdelningar. Terminsavgift utgår med 200 kronor. Seminariet har 14 elever.

Göteborgs förskoleseminarium inrättades hösten 1944 på initiativ av arbetsutskottet för Göteborgs centralråd för halvöppen barnavård.

Seminariet har 29 elever i sin första årskurs. Terminsavgift utgår med 200 kronor, och seminariet finansieras genom dessa avgifter samt genom anslag från Göteborgs stad. Praktiken äger rum vid Göteborgs småbarnsskolor, Göteborgs bostadsföretags lekstugor samt seminariets egna leksskoleavdelningar.

Såsom villkor för inträde vid berörda seminarier fordras i regel, att sökandena fyllt 20 men ej 30 år.

I avseende å undervisningsämnena och lärokurser förete de nu verksamma sex seminarierna sinsemellan rätt stora skiljaktigheter. Varje seminarium har därför fått sin särskilda prägel och i någon utsträckning har också en specialisering av utbildningen till viss del av den halvöppna barnavården ägt rum.

Bortsett från dessa variationer kan dock konstateras en viss av själva utbildningens karaktär betingad överensstämmelse i undervisningen. Sålunda är det naturligt, att ämnena *pedagogik* och *psykologi* beretts en framträdande plats på samtliga seminariers schema. Undervisning lämnas i fråga om de pedagogiska idéernas historia och vår egen tids olika uppfostrings-system. Förskoleålderns uppfostringsfrågor uppmärksammas särskilt. Barnpsykologin och barnpsykopatologin ägnas särskild omsorg, då det gäller elevernas psykologiska studier. Vidare förekommer undervisning i *metodik och praktisk småbarnspedagogik*. Dessutom undervisas i *medicinsk barnavård* (anatomi, fysiologi, födoämneslära, profylaktisk barnavård och smittosjukdomar m. m.) samt *samhällslära* med särskild inriktning på den sociala barnavården. Bland andra ämnen, som allmänt förekomma, må nämnas *språkbehandling* (muntlig och skriftlig), *rytmik*, *musik*, *sång och talteknik*, *huslig ekonomi*, *handarbete* och *slöjd*. Ifråga om slöjden, som

omfattar träslöjd och pappslöjd, sker modellurvalet med huvudsaklig inriktning på åldern 4—7 år. Vidare förekommer *teckning, modellering, klippning* samt *tillverkning av lekmateriel*. Vid en del seminarier meddelas också undervisning i *trädgårdsskötsel* och *naturstudium*. De olika seminarerna utnyttja vidare de möjligheter, som erbjuda sig att anordna specialföreläsningar utom den för undervisningen uppgjorda ramen.

Statsunderstödda kompletteringskurser för ofullständigt utbildad personal inom den halvöppna barnavården.

I sitt förenämnda betänkande med utredning och förslag angående statsbidrag till daghem och lekskolor m. m. föreslog 1941 års befolkningsutredning, att — för den händelse kompetent personal i erforderlig utsträckning ej stode att uppbringa vid den utökning av den halvöppna barnavården, som de av utredningen i betänkandet föreslagna åtgärderna kunde föranleda — det skulle medgivas socialstyrelsen att i samråd med ledningen för förskoleseminarierna anordna en kompletteringskurs för personer, som redan vore verksamma inom den halvöppna barnavården men vilkas utbildning vore bristfällig. Bidrag till kostnaderna för en sådan kurs skulle enligt utredningens förslag kunna av Kungl. Maj:t utanordnas ur reservationsanslaget till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m., därvid även lämpligheten av att utdela stipendier till behövande elever borde beaktas.

Befolkningsutredningens förslag upptogs av Kungl. Maj:t och förelades 1943 års riksdag såsom en detalj i propositionen nr 339 angående statsbidrag till daghem och lekskolor m. m. Propositionen godkändes, på sätt jag i det föregående erinrat, av riksdagen, därvid förevarande förslag ej föranledde något riksdagens särskilda uttalande.

Befolkningsutredningen uppdrog härefter närmare riktlinjer för ifrågasvarande kurs, därvid till en början undersöktes, huruvida den brist på kompetent personal för institutionerna föreläge, som enligt uttalande i propositionen angivits som en förutsättning för kursens anordnande.

Det visade sig härvid, att det var förenat med ytterst stora svårigheter för institutionerna för halvöppen barnavård att anskaffa pedagogiskt utbildad personal både till nyinrättade befattningar och som vikarier på tjänster, vilkas innehavare på grund av sjukdom eller dylik anledning behövde ledighet. Befolkningsutredningen ansåg sig därför kunna konstatera, att sådan brist på pedagogiskt utbildad personal förelåg, att den angivna förutsättningen för igångsättandet av kompletteringskursen var för handen. Vid planerandet av kursen befanns det nödvändigt, främst med hänsyn till möjligheterna att bereda eleverna praktik vid institutionerna, att i stället för en kurs med 75 elever organisera tve n n e kurser, av vilka en, som skulle

omfatta 25 elever, föreslogs förlagd till Fröbelinstitutet i Norrköping och den andra, som beräknades få 50 elever, till Socialpedagogiska seminariet och Södra K. F. U. K:s pedagogiska institut i Stockholm i samarbete med varandra. Följande förslag till finansiering av kurserna upprättades av befolkningsutredningen.

För kursen i Norrköping, som beräknades kosta inalles 14 800 kronor, upptogs ett föreståndarinnearvode å 2 800 kronor, därvid i kalkylen ingick, att vederbörande seminarium även skulle kunna ha nytta av föreståndarinnan för sin ordinare undervisning och därför skulle tillskjuta 1 400 kronor. Föreståndarinnan skulle sålunda för nio månaders tjänstgöring åtnjuta en avlöning av 4 200 kronor. Undervisningen beräknades i övrigt kunna uppehållas av timlärare med betalning för lektioner och föreläsningar efter vid seminarierna gängse taxa. Kostnaderna för föreläsningar och lektioner upptogs till 7 000 kronor. För handledning av elevernas praktik vid olika institutioner samt materielkostnader beräknades 15 kronor per elev och månad eller för Norrköpingskursen tillhopa 3 000 kronor. Vidare räknades med att vederbörande seminarium skulle svara för lokalhyra, lyse, städning och vaktmästararvode och härför gottgöras med 1 000 kronor. Till oförutsedda utgifter upptogs 1 000 kronor. För Stockholmskursen beräknades för administrativ ledning 3 600 kronor, till lektioner och föreläsningar 9 800 kronor, för grupphandledning 6 000 kronor, till ersättning åt de båda seminarierna för lokalhyra m. m. inalles 3 200 kronor och till oförutsedda utgifter 1 500 kronor. Kursen i Stockholm skulle sålunda betinga en kostnad av 24 100 kronor.

Till stipendier vid båda kurserna beräknades 10 000 kronor.

Kungl. Maj:t uppdrog den 21 januari 1944 åt socialstyrelsen att i enlighet med befolkningsutredningens förslag till en kostnad av sammanlagt högst 40 000 kronor låta anordna de två kompletteringskurserna samt medgav, att de deltagare i kurserna, som prövades vara i behov därav, finge till ett sammanlagt belopp av högst 10 000 kronor beviljas stipendier av statsmedel.

Kursen i Norrköping påbörjades den 1 april och avslutades den 19 december 1944. Det uppges, att samtliga 25 kursdeltagare innan kurstidens utgång erhållit anställning vid olika institutioner från och med nyåret 1945 ävensom att ett tredubbelt antal kursdeltagare skulle ha kunnat beredas anställning enbart på grundval av de förfrågningar efter arbetskraft, som under kompletteringskursens gång gjordes hos seminariets ledning. Stockholmskursen, som omfattar 51 deltagare, tog sin början den 4 september 1944 och avslutas den 31 maj 1945.

Befolkningsutredningens förslag.

Till belysande av bristen på seminarieutbildad personal inom den halvöppna barnavården anför befolkningsutredningen:

Ett trettiotal daghem drivas nu utan att någon befattningshavare med föreskriven pedagogisk utbildning finnes anställd vid institutionen i fråga

och enbart vid nu verksamma daghem beräknas bristen på kvalificerad personal till över 100. Socialstyrelsens socialvårdsbyrå uppger, att sammanlagt omkring 70 institutioner planeras på ett 50-tal orter och att behovet av seminarieutbildad personal vid dessa institutioner beräknas uppgå till omkring 170 befattningshavare, vilka så gott som samtliga måste anställas under år 1945. Då vid nu befintliga seminarier för småbarnsfostrarinnor c:a 100 lekskollärarinnor utexamineras till våren och från socialstyrelsens kompletteringskurs i Stockholm ett 50-tal, blir bristen på kvalificerad personal under 1945 ännu större än nu, i all synnerhet som här ej räknats med avgången ur yrket av åldersskäl, genom giftermål eller övergång till annan verksamhet. Man torde kunna räkna med att minst 40 % av de utexaminerade lekskollärarinnorna i en årskull redan under de fem första åren efter examen lämna yrket på grund av giftermål, övergång till annan sysselsättning, fortsatta studier eller av annan anledning. Vidare måste man taga i betraktande, att även barnhemmen efterfråga lekskollärarinnor som arbetskraft.

En förfrågan hos barnavårdsnämnden i Stockholm ger vid handen, att bristen på pedagogiskt utbildad personal vid institutionerna för halvöppen barnavård är synnerligen stor. H. S. B. i Stockholm uppger, att det är synnerligen svårt att få kvalificerad personal till institutionerna och att man tvingats sätta seminarielever ur andra årskursen som vikarierande föreståndarinnor. Biträdande föreståndarinnor ha överhuvud ej stått att uppbringa. Centralrådet för halvöppen barnavård i Göteborg meddelar, att man i många fall fått lov att anställa utbildad personal vid institutionerna och att åtskilliga institutioner äro helt i avsaknad av kvalificerad personal. Många äldre befattningshavare, som fått dispens som föreståndarinnor, äro snart pensionsmässiga, vilket ytterligare kommer att förvärra personalbristen. Sveriges barnträdgårdslärarinnors riksförbund uppger, att ingen platssökande finnes anmäld å förbundets byrå utan att man är tvungen att hänvisa institutionerna till att träffa överenskommelse om platsanställning efter avslutad examen med eleverna i seminariernas avgångsklasser.

Den personalbrist, som nu råder, kan ej anses vara av övergående art. Många kommuner, som nu planera en institution, vidtaga samtidigt dispositioner för en ytterligare utökning av den halvöppna barnavården genom att reservera tomter för nya byggnader o. d. När läget på byggnadsmarknaden så medger, kan man räkna med en intensifierad byggnadsverksamhet för den halvöppna barnavårdens räkning. Då tillgången på platser för heldagsvård för närvarande är förhållandevis ringa och utvecklingen i fråga om den halvöppna barnavården synes gå mot en utökning av den pedagogiskt och socialt betingade halvdagsvården, som ej är beroende av förhållandena på arbetsmarknaden, har man ej heller anledning att räkna med att en eventuellt inträdande arbetslöshet skulle medföra en minskning av platsbehovet vid institutionerna.

Statens stöd till motverkande av den sålunda föreliggande bristen på personal inom den halvöppna barnavården borde enligt befolkningsutredningens förslag givas i tre former, nämligen

- 1) genom statsbidrag till förskoleseminarier;
- 2) genom stipendier till eleverna vid sådana seminarier; samt

- 3) genom anvisande av medel till anordnande av en kurs för personal i övningskollärares ställning och till stipendier åt deltagare i sådan kurs.

Förslag om understöd till förskoleseminarier.

Befolkningsutredningen yttrar:

Vid de tidigare tillfällen, då förslag om statligt stöd till seminarier för småbarnsfostrarinnor framlagts, har en tämligen enhällig uppfattning rått bland vederbörande remissmyndigheter att dessa seminarier i någon form borde understödjas av staten. Denna frågas avgörande synes nu ej längre kunna undanskjutas utan men för den halvöppna barnavården i riket. Utvecklingen av denna form av vår barnavård sammanhänger nämligen intimt med utbildningsfrågan. Tillgången på pedagogiskt utbildad personal för institutionerna är som tidigare framhållits synnerligen knapp. Nya befattningshavare behövas främst till nyinrättade institutioner och nya avdelningar vid äldre institutioner men även till utökning av personalen i de talrika fall, då avdelningarna äro för stora, samt i viss mån även för utbyte av utbildad personal mot mera kvalificerade befattningshavare.

Frågan om ett förstatligande av utbildningen säger sig utredningen för närvarande icke vilja taga ställning till. Starka skäl talade enligt utredningen för att man åtminstone under ett decennium framöver gäve frågan en mera provisorisk lösning, som utan att föregripa utvecklingen garanterade en större utbildningskapacitet och gäve hithörande seminarier en tillfredsställande standard.

Då statsmakterna genom att utbildningen av småbarnsfostrarinnor ej varit underkastad statlig kontroll hade tämligen ringa erfarenhet beträffande denna utbildning, syntes det även ur denna synpunkt tillrådligt med en icke alltför kort provisorietid, under vilken en statlig tillsynsmyndighet kunde hinna sätta sig in i och bilda sig en uppfattning om det bästa sättet att ordna utbildningen.

Viktigast i nu rådande läge syntes vara — anför befolkningsutredningen vidare — att de nu verksamma seminarierna erhöles statsunderstöd, som tryggade deras fortbestånd. Man hade nämligen anledning att räkna med betydande svårigheter för dessa seminarier, därest de ej erhöles statligt stöd för sin utbildningsverksamhet. Härom anför utredningen:

Fem av de nu bestående sex förskoleseminarierna drivas av privata institutioner och sammanslutningar och ett har — åtminstone temporärt — en kommunal styrelse till huvudman. Tre av de sex seminarierna åtnjuta bidrag av vederbörande kommun men i ett av dessa fall är det kommunala bidraget obetydligt och i de två andra fallen har kommunalt stöd lämnats för att förhindra nedläggandet av respektive möjliggöra påbörjandet av utbildningsverksamheten för småbarnsfostrarinnor på vederbörande ort. I dessa såväl som i övriga berörda kommuner anses denna utbildningsverksamhet vara en statlig angelägenhet, och det kommunala stödet har

lämnats i avvaktan på statliga åtgärder till fromma för denna undervisningsverksamhet. I en del fall bygga de privata seminarierna på ett uppförande, mycket lågt avlönat, ja beträffande handledningen av eleverna till och med oavlönat arbete från ofta äldre seminarielärares sida. När dessa lärare skola ersättas, uppstå givetvis svårigheter för seminarierna, därest ej deras ekonomiska grundval blivit en annan än den nuvarande.

Befolkningsutredningen anför vidare, att ett statsunderstöd till seminarierna för småbarnsfostrarinnor emellertid ej endast borde syfta till ett bevarande av de nuvarande utbildningsmöjligheterna. Med hänsyn till personalförhållandena inom den halvöppna barnavården vore det nödvändigt att också öka utbildningskapaciteten. Av vikt för utbildningens kvalitet vore, att statsunderstödet befrämjade såväl den teoretiska undervisningen som den praktiska handledningen av eleverna under deras arbete i barnavdelningarna. Synnerligen nödvändigt vore vidare, att de hittills förhållandevis höga kostnaderna för eleverna nedbringades, så att kvinnlig ungdom ur mindre välsituerade folkgrupper i större utsträckning än nu kunde genomgå denna utbildning.

Befolkningsutredningen ingår härafter på frågan om utformningen av statsunderstödet till seminarieverksamheten. Till en början konstaterar utredningen, att de ekonomiska förhållanden, under vilka förskoleseminarierna arbetade, vore så skiftande och beroende av tillfälliga faktorer, att de knappast kunde läggas till grund för ett statsbidragssystem, som måste syfta till att giva stadga åt verksamheten och åstadkomma en jämnare standard i fråga om undervisning och praktikhandledning. De vid de statliga kurserna vid Fröbelinstitutet i Norrköping och Socialpedagogiska seminariet samt Södra K. F. U. K:s pedagogiska institut i Stockholm tillämpade bidragsgrunderna vore däremot enligt utredningens uppfattning lämpliga att läggas till grund även för ett årligt statsunderstöd till samtliga de seminarier, som befundes stå på en sådan nivå, att statsbidrag kunde utgå. Härvid borde dock beaktas, att kompletteringskurserna omfattade ett år, under det att seminarierna hade minst tvåårig utbildning, vilket måste inverka t. ex. på föreläsningsekostnaderna. Om respektive huvudmän själva helt finge bära utgifterna för undervisningsmateriel, bibliotek, läkarundersökningar, hyror, lyse, värme, städning, vaktmästare m. m. och statsunderstödet koncentrerades till undervisningen, praktikhandledningen samt stipendier åt eleverna, syntes förut angivna syfte med statsbidraget bäst uppnås.

Från angivna utgångspunkter föreslår befolkningsutredningen, att vid varje seminarium räknas med två fasta lärarkrafter, nämligen en rektor och en föreståndarinna för praktikhandledningen. För rektorsbefattningen borde beräknas ett arvode å 2 000 kronor av statsmedel, varemot rektors lön i övrigt borde bestridas ur ett lektions- och föreläsningsslag.

Med hänsyn till det myckna arbete, som åvilade föreståndarinnan för den praktiska handledningen, borde utöver hennes årslön, vilken beräknats till omkring 4 000 kronor, beräknas ett arvode av 2 000 kronor, vilket borde bestridas av statsmedel.

Vid beräkning av statsbidraget till föreläsningar och lektioner, kunde man enligt utredningen utgå från förutsättningen, att undervisningen i övrigt bestredes av timlärare. För att ej sänka den standard, som seminarierna i en del fall uppnått, vore det nödvändigt att i en del ämnen, t. ex. medicinsk barnavård och hälsovård, räkna med synnerligen välkvalificerade föreläsare. Vidare hade i allmänhet alltför liten tid vid seminarierna och även vid kompletteringskurserna ägnats åt handledning av elevernas barnpsykologiska observationer, varför man i framtiden även borde räkna med kostnaderna för denna undervisning. Om man med ledning av kostnaderna för kompletteringskurserna och seminariernas nuvarande föreläsningsskostnader beräknade utgifterna för den teoretiska undervisningen samt skolkök, övningsämnen m. m. till sammanlagt 16 000 kronor i de båda årskurserna, syntes statsbidraget i denna del rimligen böra sättas till $\frac{2}{3}$ av detta belopp eller inemot 10 700 kronor för varje seminarium räknat.

Av synnerlig vikt för utbildning av personal för den halvöppna barnavården vore vidare enligt utredningen, att elevernas handledning i barnavdelningarna omhänderhades av välkvalificerade lärarinnor. Om man räknade med 50 elever vid ett seminarium och utginge från att eleverna skulle alternera på olika praktikställen samt att varje befattningshavare i övnings-skollärares ställning kunde mottaga 5 elever samtidigt, skulle det vid ett seminarium av sådan storlek erfordras minst sex handledarinnor, som emottoge elever både för- och eftermiddagar. Då arbetet med eleverna vore synnerligen betungande, borde man för handledarinnorna räkna med en årslön av 1 500 kronor utöver den avlöning, de uppbure i sina befattningar vid respektive institutioner. Denna avlöning torde i regel uppgå till omkring 4 000 kronor. För extra handledare borde man vid varje seminarium räkna med 1 500 kronor. Sammanlagt skulle alltså för elevernas handledning i praktik med barn behövas 10 500 kronor för varje seminarium. — Av stor betydelse för ett seminarium vore enligt utredningens mening, att den praktiska handledningen betalades så, att vederbörande seminarium hade möjlighet att själv anordna praktikmöjligheter av övningsskolas karaktär eller att välja de bästa praktikställena och även kunde räkna med att erhålla medverkan just från dessa.

Sammanfattningsvis skulle sålunda statsbidrag till ett förskoleseminarium utgå efter följande grunder:

Rektorsarvode	2 000	kronor
Föreläsnings- och lektionsanslag	10 700	»
Arvode till föreståndarinna för praktik- handledning	2 000	»
Anslag till grupphandledare	10 500	»
<hr/>		
Summa 25 200 kronor		

I anslutning härtill anmärker emellertid utredningen, att det *effektiva* tillskottet till varje seminarium endast komme att uppgå till 13 200 kronor, enär utredningen, såsom i det följande skall nämnas, såsom villkor för statsbidrags åtnjutande komme att föreslå sådan maximering av terminsavgifterna, att ett fullt utbyggt seminarium komme att få avstå c:a 12 000 kronor av nu utgående terminsavgifter.

Utredningen föreslår, att för ändamålet anvisas ett anslag för nästa budgetår av 150 000 kronor. Därvid har utredningen utgått från att statsbidrag skulle komma att beviljas åt sex förskoleseminarier.

Jag övergår härefter till att lämna en redogörelse för de av befolkningsutredningen föreslagna villkoren för erhållande av ifrågakvarande statsbidrag.

Tillsyn av statlig myndighet. Såsom ett första villkor för att ett förskoleseminarium skulle kunna erhålla statsbidrag borde föreskrivas, att seminariet skulle vara underkastat tillsyn av statlig myndighet. Denna tillsyn skulle ej införa alltför strikta normer beträffande seminariernas lärokurser och arbetsformer utan dessa undervisningsanstalter borde lämnas relativt stor frihet med avseende på läroämnena och undervisningsanordningar. Från den statliga uppsiktsmyndighetens sida skulle främst tillses att såväl den teoretiska undervisningen som handledningen av eleverna i arbetet bland barnen bedreves på ett tillfredsställande sätt samt att vederbörande seminarium i övrigt arbetade under betingelser, som befrämjade ett gott resultat av utbildningen.

I fråga om valet av tillsynsmyndighet anför utredningen:

Det synes naturligtast, att denna tillsyn uppdrages åt skolöverstyrelsen. I ett remissyttrande har dock skolöverstyrelsen hävdad, att kontakten med barnträdgårdarna är av grundläggande betydelse och att det därför är naturligt, att socialstyrelsen blir kontrollerande myndighet beträffande dessa seminarier. Genom beslut vid 1943 års riksdag uppdrogs åt socialstyrelsen att ha överinseendet över de institutioner för halvöppen barnavård, som beviljades statsbidrag till driften, samt åt skolöverstyrelsen att ha uppsikten över den pedagogiska verksamhet, som bedrivs vid ifrågakvarande institutioner. I samband härmed upptogs i skolöverstyrelsens stat ett belopp till avlönande av en inspektris för halvöppen barnavård. Det förefaller med hänsyn därtill naturligt, att uppsikten över seminarierna uppdrages åt skolöverstyrelsen, i all synnerhet som dessa seminarier måhända på längre sikt kunna komma att inordnas i det allmänna seminarieväsen, som står under skolöverstyrelsens tillsyn.

Emellertid har skolöverstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt om att icke tills vidare behöva tillsätta den inspektrisbefattning, till vilken medel upptagits i 1944/45 års stat. Styrelsen har härvid åberopat, att en pedagogiskt utbildad konsulent står till socialstyrelsens förfogande och att denna konsulent vid sina besök å institutionerna jämväl kan omhändervä inspektionen av den pedagogiska verksamheten. Skulle denna skolöverstyrelsens framställning vinna bifall och någon beträffande den halvöppna barnavården speciellt sakkunnig person alltså ej stå till skolöverstyrelsens förfogande, får befolkningsutredningen föreslå, att uppsikten över seminarierna för småbarnsfostrarinnor tills vidare uppdrages åt socialstyrelsen. Utredningen förutsätter härvid, att frågan om tillsynsmyndighet över seminarierna upptages till förnyad behandling i samband med övervägandet om den halvöppna barnavårdens ställning i samhället. Om däremot skolöverstyrelsen framgent skall ha överinseende över den pedagogiska verksamhet, som bedrivs vid vissa institutioner för halvöppen barnavård, synes det utredningen naturligtast, att skolöverstyrelsen blir tillsynsmyndighet även beträffande seminarierna. Det synes utredningen självfallet, att den myndighet, som utses att ha uppsikt över dessa seminarier, även blir bidragsbeviljande myndighet.

Minimifordran beträffande elevantalet. Ett väsentligt skäl för att statsbidrag skulle utgå till utbildningsanstalter för viss personal inom den halvöppna barnavården vore enligt utredningen, att det låge i statsmakternas intresse att öka utbildningskapaciteten vid dessa seminarier. Det syntes därför vara ändamålsenligt att föreskriva, att ett seminarium skulle ha ett visst minsta elevantal för att överhuvud taget kunna komma i fråga till statsbidrag. Förslagsvis borde detta minimiantal sättas till 35 elever fördelade på två årskurser, varvid dock tillsynsmyndigheten under budgetåret 1945/46 skulle givas rätt att jämka detta antal till lägst 30. Vid elevantal, som understeg 50, borde fullt statsbidrag dock ej utgå, utan avdrag från det fulla statsbidraget ske med $\frac{1}{50}$ eller 500 kronor för varje elev under nämnda antal.

Tillämpades vad sålunda föreslagits och utnyttjades de sålunda erhållna möjligheterna till utvidgning anser utredningen, att man har anledning räkna med att i varje fall fem av de sex nu verksamma seminarierna skulle komma upp i ett elevantal av 50 per seminarium. Härigenom skulle varje år utexamineras minst 125 å 150 barnträdgårds- eller lekskolärlarinnor i stället för nu 90 å 100. Genom de statliga kompletteringskurserna hade i december 1944 vid Fröbelinstitutet i Norrköping utexaminerats 25 barnträdgårdslärarinnor och den 31 maj 1945 komme vid Socialpedagogiska seminariet och Södra K. F. U. K:s pedagogiska institut i Stockholm att utexamineras tillsammans 51 lärarinnor. Ett statsbidrag efter utredningens linjer skulle medverka till en icke oväsentlig utökning av det antal lärarinnor, som årligen tillfördes institutionerna för halvöppen barnavård. Skulle det visa sig nödvändigt att ytterligare höja utbildningskapaciteten vid seminarierna, borde dubbelkurser införas vid en del seminarier och fortbestå så länge behov därav föreläge.

Villkor för vinnande av inträde som elev vid för-

skoleseminarium. Vissa villkor syntes böra föreskrivas beträffande intagning av elever i här ifrågavarande seminarier. Sålunda borde enligt utredningen sökande till seminarium förete friskintyg, förslagsvis å formulär gällande för intagning i småskoleseminarium. Vederbörande borde vidare ha avlagt realexamen eller på något annat sätt kunnat styrka motsvarande förkunskaper ävensom ha tillfredsställande utbildning i barnavård och barnsjukvård samt praktik vid institution för halvöppen barnavård eller barnhem. Då det syntes vara en avgjord fördel, att eleverna vid sitt inträde på dessa seminarier hade tillräcklig praktisk erfarenhet av barnarbete och även genomgått utbildningskurser i barnavård och barnsjukvård, syntes som villkor för inträde också böra sättas, att elev skulle ha uppnått 20 års ålder.

Terminsavgiftens storlek. Som villkor för statsbidrag borde ytterligare uppställas, att terminsavgift vid statsunderstött seminarium finge uttagas med högst 100 kronor. Vid seminarium med fullt statsbidrag borde vidare finnas minst 10 friplatser och vid seminarium med lägre elevantal ett av den bidragsbeviljande myndigheten i relation till elevantalet fastställt antal friplatser.

Med sådana bestämmelser beträffande terminsavgifter och friplatser skulle inkomsterna för ett seminarium med 50 elever och 200 kronor i terminsavgift, som nu vore den vanliga avgiften, minskas med ej mindre än omkring 12 000 kronor, varför det tillskott, som seminariet i fråga erhöle genom statsbidrag, komme att utgöra ca 13 200 kronor per år.

En sänkning av terminsavgifterna och införande av ett relativt stort antal friplatser vore enligt utredningens förmenande nödvändigt, om man ville befrämja möjligheterna för kvinnlig ungdom ur mindre välsituerade familjer att vinna inträde vid dessa seminarier. Dessa åtgärder vore dock ej tillräckliga. Det vore nödvändigt att bereda eleverna möjlighet att erhålla stipendier som hjälp till deras utbildningskostnader.

Förslag om stipendier till eleverna.

Befolkningsutredningen framhåller, att frågan om inrättande av stipendier för eleverna vid seminarierna för småbarnsfostrarinnor vore av synnerlig betydelse för rekryteringen av personal till den halvöppna barnavården. Utbildningskostnaderna vore dryga, i synnerhet om man toge hänsyn till de låga löner, som i regel betalades vid institutionerna och som ej tilläte amorteringar å någon mera avsevärd studieskuld. Totalkostnaderna för utbildningen uppskattades för närvarande till mellan 3 500 och 4 500 kronor. Frånvaron av stipendiemöjligheter utgjorde under nuvarande förhållanden ett hinder för många för den halvöppna barnavården mycket lämpliga aspiranter att genomgå seminarieutbildning.

Befolkningsutredningen har efter överbägande mellan olika föreliggande förslag kommit till den slutsatsen, att stipendier åt elever vid förskoleseminarier borde utgå i huvudsaklig överensstämmelse med de normer,

som på grundval av ett av skolöverstyrelsen avgivet förslag kunde komma att fastställas beträffande folkhögskolorna. Utredningen hade härvid räknat med att stipendium skulle allt efter graden av elevs behov kunna utgå med 75, 50 eller 25 kronor per månad. Med hänsyn till att fråga vore om elever i 20-årsåldern syntes det utredningen icke lämpligt att enbart taga hänsyn till vederbörande föräldrars inkomster.

Enligt utredningens uppfattning borde man tills större erfarenhet av stipendiebehovet vunnits för varje seminarium med 50 elever räkna med 5 stipendier i vardera av de tre behovsgraderna. Medelsbehovet skulle efter denna beräkningsgrund uppgå till 6 750 kronor per seminarium eller 40 500 kronor för samtliga seminarier, därest de alla uppnådde ett elevantal av 50. — Det syntes böra ankomma på den bidragsbeviljande myndigheten att inkomma med förslag till riktlinjer beträffande såväl seminariernas egna ansökningar om statsbidrag som elevernas stipendieansökningar.

Förslag om anordnande av en utbildningskurs för grupphandledare.

Härom anför *befolkningsutredningen*:

Det har vid anordnandet av kompletteringskurserna visat sig, att den största svårigheten, då det gällt att organisera dessa kurser, mött i fråga om elevernas placering som praktikanter i barnavdelningar. När det gäller den teoretiska undervisningen äro besvärigheterna mindre, åtminstone i den mån denna undervisning sker i föreläsningsform. Men då eleverna under sin praktik bland barn måste uppdelas i mindre grupper, fordras ett relativt stort antal handledare, vilka samtliga måste ha särskilda förutsättningar och lång erfarenhet i att själva leda barngrupper och dessutom naturliga anlag för att bibringa praktikanterna kunskaper i detta avseende. Det måste givetvis för en arbetstyngd föreståndarinna vid en småbarnsinstitution te sig som en extra belastning att även åtaga sig handledningen av en grupp elever i praktiskt barnarbete. Skulle denna handledning ge eleverna vad den bör ge, nämligen kunskap och träning i arbetet att leda en barngrupp, innebär nämligen förekomsten av praktikanter vid en barninstitution icke en lindring i utan en ökning av föreståndarinnans arbetsbörda.

I själva verket har man liksom beträffande kompletteringskurserna anledning att vänta sig, att de största svårigheterna, då det gäller att utöka förskoleseminariernas utbildningskapacitet, skola uppstå just i fråga om tillgången på lämplig personal i övningsskollärares ställning. Då förskoleseminarierna i regel icke äro förbundna med egna barninstitutioner, som kunna fungera som övningsskola vid handledningen av eleverna, måste man i många fall räkna med ett samarbete med från seminarier fullt fristående daghem, barnträdgårdar och eftermiddagshem.

Utredningen föreslår, att vårterminen 1946 igångsättes en tillfällig, sex månaders utbildningskurs för grupphandledare, vilka efter denna utbildning borde kunna tjänstgöra som handledare för seminaristerna under deras praktik vid institutionerna. Kursen, som för kurs-

deltagarna syntes inrymma möjlighet till studiebesök å annan ort, borde omfatta 20 å 25 deltagare, vilka kunde uttagas bland välkvalificerade barnträdgårdslärarinnor med särskild fallenhet att handleda elever. Av vikt vore att uttagningen av kursdeltagare skedde på sådant sätt, att de olika seminarierna hade någon garanti för att på vederbörande seminarieort ha tillgång till utbildade grupphandledare. Befolkningsutredningen har beräknat kostnaderna för ifrågavarande kurs på följande sätt:

Arvode till kursföreståndare	1 200	kronor
Föreläsningar, lektioner m. m.	9 000	»
Arvoden till handledare	4 000	»
Lokalhyra, lyse, städning	1 000	»
Materiel	600	»
Annonser, trycksaker, skrivmateriel, administration	1 500	»
Oförutsedda utgifter	1 000	»

Summa 18 300 kronor

Även för denna grupphandledarekurs föreslår utredningen stipendier till de ekonomiskt sämst ställda kursdeltagarna. För att möjliggöra för den myndighet, som skall utvälja deltagare till en eventuell handledarekurs, att utse de bästa och för uppgiften mest skickade lärarinnorna utan avseende på deras ekonomiska förhållanden, ha utmätts stipendiebelopp av ungefärligen samma storleksgrad som vid de nu pågående kompletteringskurserna. Till stipendier vid denna kurs borde sålunda anvisas 3 500 kronor att av den bidragsbeviljande myndigheten fördelas efter i huvudsak samma grunder, som tillämpades beträffande kompletteringskurserna. — Då socialstyrelsen anordnat de kompletteringskurser, som redan avslutats eller påginge, och härigenom vunnit erfarenheter, som kunde vara av betydelse även för denna kurs, syntes det lämpligt att socialstyrelsen erhöle i uppdrag att inkomma med närmare förslag beträffande grupphandledarekursen ävensom att anordna densamma.

Yttranden över befolkningsutredningens förslag.

Över befolkningsutredningens förslag ha yttranden avgivits av statskontoret, socialstyrelsen, skolöverstyrelsen och statens arbetsmarknadskommission, sistnämnda myndighet efter hörande av sina sakkunniga i frågor rörande kvinnlig arbetskraft. Yttranden föreligga vidare från svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet, Fröbelinstitutet i Norrköping, Pedagogiska institutet i Uppsala, södra K. F. U. K:s pedagogiska institut i Stockholm, Socialpedagogiska seminariet i Stockholm, Örebro socialpedagogiska institut, Göteborgs förskoleseminarium och Sveriges barnträdgårdslärarinnors riksförbund.

Förslaget har i dess helhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran av social-

Bihang till riksdagens protokoll 1945. 1 saml. Nr 214.

styrelsen, skolöverstyrelsen och statens arbetsmarknadskommission. Statskontoret har avstyrkt förslaget i vad det berör anordnande av en utbildningskurs för grupphandledare men tillstyrkt förslaget i övriga delar med vissa erinringar i detaljer. Övriga remissmyndigheter uttala sig i princip välvilligt men ha i detaljer gjort från förslaget avvikande uttalanden, huvudsakligen i avseende å villkoren för statsbidrag. Flertalet av samman Slutningarna ha emellertid uttalat tillfredsställelse över att frågan om statsunderstöd till denna verksamhet nu blivit aktuell.

I fråga om grunderna för statsbidrag till seminarieverksamheten förklarar sig *statskontoret* icke ha något att erinra mot att bidraget i princip skall beräknas till viss del av utgifterna för lärarlöner och handledararvoden. Då utredningen icke innehölle förslag till undervisningsplaner eller uppgifter rörande storleken av de arvoden, som skulle utgå för olika slag av undervisning, saknade dock statskontoret varje möjlighet att bedöma skäligheten av de kalkyler, som gjorts rörande kursutgifterna. Ämbetsverket förutsatte emellertid, att timlärararvodena för ifrågavarande undervisning, vilken torde ligga å något lägre plan än vid småskoleseminarierna, skulle utgå med högst för lärarna vid dessa seminarier fastställda belopp (jfr sv. f. nr 787/1942). Omfattningen av handledarinnornas arbete framginge icke heller av utredningen. Det förefölle dock statskontoret uppenbart, att arvodena beräknats till för höga belopp. Även om handledningen kunde förutsättas orsaka vederbörande en avsevärt ökad arbetsbörda, syntes merarbetet dock icke vara av beskaffenhet att motivera ett särskilt arvode av, som föreslagits, 1 500 kronor eller nära 40 procent av dessa befattningshavares normallön. Arvodena i fråga syntes kunna avsevärt begränsas, förslagsvis till högst 500 kronor.

Å andra sidan anser *socialstyrelsen*, att de föreslagna understöden till seminarierna vore förhållandevis blygsamma och framdeles borde ökas, sedan erfarenheten visat, vilka seminarier som hade möjlighet att uppfylla de krav, som borde ställas på utbildningen av småbarnsfostrarinnor.

Vidkommande de föreslagna villkoren för statsbidrag till seminarieverksamheten ha desamma föranlett uttalanden i olika avseenden.

Ifråga om den statliga tillsynen över seminarieverksamheten har till en början *socialstyrelsen* förklarat, att handhavandet av denna tillsyn syntes böra anförtros styrelsen, bland annat med hänsyn till att styrelsen vore den myndighet, som för närvarande hade den mest ingående kännedomen om det allmänna läget inom den halvöppna barnvården och förutsättningarna för denna vårdforms vidare utveckling. För ändamålet borde styrelsen lämpligen ha tillgång till en särskild inspektör i arvodesbefattning.

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet, Pedagogiska institutet i Uppsala, Örebro socialpedagogiska institut och Sveriges barnträdgårdslära-

rinnors riksförbund hävda att tillsynen över verksamheten borde anförtros åt skolöverstyrelsen. Jämväl *Fröbelinstitutet i Norrköping* finner en sådan anordning naturligast men anser även åtskilliga skäl tala för att socialstyrelsen blir tillsynsmyndighet under en övergångstid. Utredningens förslag om visst minsta elevantal såsom villkor för statsbidrag har föranlett gensaga av *Örebro socialpedagogiska institut*, som anmärker, att förslaget om minskning av statsbidraget med 500 kronor för varje elev under ett antal av 50 skulle göra det synnerligen svårt för seminariets ledning att vid inträffande nedgång i antalet inträdessökande helt se bort från de ekonomiska konsekvenserna för seminariet av en ur kvalifikationssynpunkt nödvändig gallring. Institutet gör vidare gällande, att det med de föreslagna statsbidragsbestämmelserna knappast bleve möjligt för seminariets ledning att på förhand göra upp en ekonomisk kalkyl för verksamhetens bedrivande under ett följande år, enär någon minskning av seminariets utgifter icke inträdde i händelse elevantalet bleve lägre än vad som beräknats. Institutet medger, att en prövning i samband med beviljande av statsbidrag måste äga rum med hänsyn till att ett visst minimiantal elever måste finnas för att en utbildningsanstalt skulle kunna erkännas som statsbidragsberättigad. Men sedan en anstalt efter sådan prövning förklarats statsbidragsberättigad kunde statsbidrag tänkas utgå med dels ett fast anslag, förslagsvis 20 200 kronor, dels ett tilläggsanslag å förslagsvis 5 000 kronor till de seminarier, där elevantalet uppginge till minst 50.

I några yttranden ha invändningar förports mot de föreslagna villkoren för vinnande av inträde som elev vid förskoleseminarierna.

Statskontoret anmärker, att de av utredningen uppställda kraven på elevernas förkunskaper syntes väl höga. Enligt statskontorets mening torde förutsättningarna för att bli en god vårdarinna av barn främst bestå i att vederbörande besitte erforderliga personliga kvalifikationer. Vid sådant förhållande syntes det icke tillfredsställande, att bestämda krav å vissa teoretiska förkunskaper uppställdes för inträde i skolorna. I varje fall borde med realexamen jämiställas längre kurser vid folkhögskolor och viss annan fortbildning.

Örebro socialpedagogiska institut riktar kritik mot de föreslagna villkoren om utbildning i barnavård och barnsjukvård, om viss praktik vid institution för halvöppen barnavård eller barnhem samt om lägsta inträdesålder av 20 år. I fråga om kravet på utbildning i barnavård och barnsjukvård anser institutet den nödvändiga kontakten med barnavård och barnsjukvård lämpligen böra ske i form av auskultation i samband med den praktiska utbildningen i övrigt. I fråga om förslaget att som villkor för inträde på förskoleseminarium borde föreskrivas praktik vid institution för halvöppen barnavård framhålles bland annat, att man i de städer, där seminarier vore förlagda, skulle bli öfverlupen av ungdomar, som ville meritera sig för inträde på semi-

narium, men att man redan nu hade svårt att passa in den i seminarieutbildningen ingående praktiken i den dagliga verksamheten. Om auskultantverksamheten skulle ha någon betydelse för elevernas blivande verksamhet, måste den för övrigt direkt förbindas med den teoretiska utbildningen och omfatta metodisk handledning av därtill kvalificerade lärarkrafter. I fråga om inträdesåldern finner institutet tillfyllest, om i samband med utfärdande av bestämmelser för erhållande av statsbidrag till anstalter för den halvöppna barnavården föreskrevs, att för anställning som föreståndarinna och för ordinarie anställning fordrades att vederbörande uppnått 21 års ålder och efter examen tjänstgjort minst 2 år inom den halvöppna barnavården.

Mot den föreslagna maximeringen av *terminsavgiften* vid statsunderstött seminarium till högst 100 kronor ha erinringar gjorts av *samtliga förskoleseminarier utom Örebro socialpedagogiska institut*. Det framhålls sålunda, att den av statsbidraget föranledda utgiftsökningen uppginge till minst samma belopp som inkomstökningen. En jämkning i villkoret om skyldighet att nedsätta terminsavgifter borde därför ske så till vida att terminsavgifter upp till 150 kronor finge uttagas från alla, som ej erhöle de föreskrivna friplatserna. För de elever, som ändock skulle betala, vore skillnaden i terminsavgift mellan 200, 150 och 100 kronor ej alltför avsevärd i betraktande av att hela utbildningskostnaden uppginge till omkring 4 000 kronor.

Sveriges barnträdgårdslärarynnors riksförbund anmärker mot förslaget att *praktikhandledarna* skulle mottaga både barn och seminarieelever såväl för- som eftermiddagar, att ett sådant dubbelarbete vore alltför ansträngande, varför icke dagligen borde handledas mera än en grupp barn och elever. I så fall torde 10 fast anställda övningsskollärare utgöra minimum för ett seminarium med 50 elever.

Även *Fröbelinstitutet* har uttalat sig i fråga om praktikhandledarnas arbete och yttrar, att dessa ej borde leda mer än *en* avdelning per dag. Denna enda avdelning kunde i stället göras större (exempelvis 40 barn, uppdelade på flera grupper), så att varje handledare ändock kunde sköta ett lika stort antal elever som av utredningen föreslagits. Institutet framhåller därjämte, att praktikhandledarnas tid jämväl vore upptagen av undervisning i seminariet.

Frågan om *seminarielärarnas* avlönings- och pensionsförhållanden beröres i några yttranden. *Fröbelinstitutet* — som förväntar, att förskoleseminarierna i en framtid skola drivas av staten i likhet med små- och folkskoleseminarierna — anser, att *seminarielärarnas* anställningsförhållanden och pensionsmöjligheter redan nu böra bliva föremål för behandling.

Sveriges barnträdgårdslärarynnors riksförbund anser, att såsom villkor för statsbidrag borde föreskrivas, att pensionsfrågan ordnades för alla fast

anställda lärare i teori och praktik, därvid dessa lärare i pensionshänseende borde vara jämställda med lärare vid folk- eller småskoleseminarier.

Beträffande utbildningstidens längd ifrågasätter statskontoret, om den nu i stor utsträckning tvååriga utbildningstiden icke skulle kunna avsevärt förkortas, framförallt med hänsyn till att de för närvarande gällande inträdesfordringarna innefattade krav på såväl viss högre utbildning som praktik.

Mot förslaget om stipendier till seminarieeleverna förekommer i yttrandena ej erinran i annan mån än att *statskontoret* uttalar tveksamhet om lämpligheten av den föreslagna anordningen, därvid ämbetsverket påpekar, att eleverna vid småskoleseminarierna regelmässigt icke äga möjlighet att erhålla stipendier. Med hänsyn till vad utredningen anfört vill dock statskontoret icke motsätta sig förslaget.

Delade meningar ha framkommit i fråga om den föreslagna utbildningskursen för grupphandledare.

Förslaget har tillstyrkts av *socialstyrelsen*, *skolöverstyrelsen*, *svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet*, *Södra K. F. U. K:s pedagogiska institut*, *Fröbelinstitutet* och *Sveriges barnträdgårdslärarinnors riksförbund*. De båda sistnämnda anse dock den föreslagna kurs tiden om 6 månader vara för kort. *Fröbelinstitutet* föreslår en utsträckning av kursen till minst 8 månader, medan *Södra K. F. U. K:s pedagogiska institut* föreslår, att rektorer, föreståndarinnor och instruktionslärarinnor skulle sammankallas till en gemensam konferens rörande bästa sättet att anordna en dylik kurs, vilken förslagsvis skulle kunna kombineras med en fortbildningskurs för föreståndarinnor för daghem, barnstugor, ungdomsgårdar o. d. med gemensamma teoretiska lektioner men specialiserad praktik.

Erinringar mot förslaget ha framställts av *Pedagogiska institutet* i Uppsala, *Socialpedagogiska seminariet* i Stockholm, *Örebro socialpedagogiska institut* och *Göteborgs förskoleseminarium*.

Pedagogiska institutet ställer sig tveksamt inför den föreslagna kursen. Den skulle enligt institutet innebära, att en stor del av de lärarinnor, som nu handha den praktiska utbildningen, skulle avkopplas från sitt arbete, och utbildningen av eleverna skulle under denna tid skötas av mindre kvalificerade krafter. För pedagogiska institutet vore det en stor fördel om, i stället för 6-månaderskursen, 3-månaderskurser anordnades. exempelvis två år i följd och förlagda till sommaren.

Socialpedagogiska seminariet förklarar sig vara tveksamt, huruvida en engångskurs av föreslagen längd skulle vara den rätta lösningen. Det första väsentliga syntes vara att en kortare kurs av konferenskaraktär ordnades, där de olika seminariernas teoretiska och praktiska ledare kunde lära ut till varandra ett maximum av nyttiga erfarenheter. Svårigheten att finna vikarier för de bästa handledarna medan de tillbragte en termin på

kurs hade därvid också varit medbestämmande för ställningstagandet. Socialstyrelsen borde erhålla i uppdrag att efter samråd med de olika seminarierna utforma de handledarkurser och den instruktion, som befunnes vara den mest tjänliga.

Örebro socialpedagogiska institut anför:

Huruvida den av befolkningsutredningen föreslagna kursen för handledare skall kunna bli av någon betydelse för verksamheten vid de olika seminarierna, sammanhänger med frågan, i vad mån det för närvarande är möjligt att skaffa ersättare åt den personal, som skulle beviljas ledighet för genomgående av kursen. Tills vidare torde det vara lämpligast, att seminarierna var för sig få söka ordna ledarefrågan genom att ge grupphandleddarna möjlighet till fortsatt utbildning i samband med seminarierbetet.

Enklarest skulle det kunna ordnas på det sättet, att dessa, som villkor för erhållande av särskilt arvode för handledningen, ålades att deltaga i en för ändamålet anordnad kurs, som skulle vara förlagd utanför deras ordinarie tjänstgöringstid. Kursen skulle omfatta ett lämpligt antal timmar per vecka och omfatta psykologi och pedagogik samt undervisningsteknik och planläggning av arbetet i barnträdgårdar och daghem med särskilt avseende fäst vid elevpraktiken. Kostnaderna för undervisning, materiel och litteratur skulle helt bekostas av statsmedel. Som avslutning och påbyggnad på en sådan kurs skulle sedan under sommaren anordnas en allmän fortbildningskurs vid något av seminarierna.

Ett liknande förslag framföres av *Göteborgs förskoleseminarium*, som finner den rådande personalbristen tala emot utredningens förslag i denna del.

Statskontoret återgiver ett uttalande av befolkningsutredningen, att samtliga handledare måste ha särskilda förutsättningar och lång erfarenhet i att själva leda barngrupper samt dessutom naturliga anlag att föra praktikanterna kunskaper i detta avseende. Med hänsyn till dessa krav på handledarnas kompetens, vilka förefölle statskontoret välgrundade, vore värdet av en utbildningskurs för grupphandleddare enligt ämbetsverkets mening problematiskt. Därest vissa handledare skulle vara i behov av instruktioner eller anvisningar för meddelande av vunna erfarenheter, syntes sådana kunna meddelas vederbörande av varje läroanstalts föreståndarinna för den praktiska handledningen. Denna befattningshavare borde givetvis städse ha en viss tillsyn över de olika handledarna och deras lämplighet för ändamålet. Med hänsyn till vad sålunda anförts motsatte sig statskontoret, att statsmedel anvisades till den föreslagna handledarkursen.

Departementschefen.

1941 års befolkningsutredning har redan i sitt i februari 1943 avgivna betänkande angående statsbidrag till daghem och lekskolor berört frågan om utbildning av personal till institutioner inom nämnda område. I betänkandet framhöll utredningen, att ett fullt utbyggt statsunderstöd till dylika

institutioner komme att medföra en betydande ökning av deras vårdplatser. Därigenom komme även behovet av utbildade lekskolelärarinnor att kraftigt ökas. Då det vore ett betydande intresse, att personalen vid sådana institutioner erhöile tillräckligt omfattande utbildning, förutsatte en ökning av antalet daghem och lekskolor jämväl vidgade utbildningsmöjligheter. Denna fråga vore emellertid, uttalade utredningen vidare, av den omfattning och av den art, att den borde göras till föremål för överbäggande i särskild ordning.

Av befolkningsutredningen har nu framlagts förslag i denna utbildningsfråga. I förslaget förordas *dels* statsbidrag till de nu verksamma seminarierna för utbildning av lekskolelärarinnor — förskoleseminarier —, *dels* stipendier till eleverna vid dessa seminarier, *dels* ock anordnande av en kurs för utbildning av handledare åt seminarieeleverna i den praktiska delen av seminariearbetet.

Det är flera syften som utredningen velat nå genom förslaget om statligt stöd till förskoleseminarierna.

I första hand avses att få till stånd en höjning av förskoleseminariernas nuvarande utbildningskapacitet. Redan nu råder brist på utbildad personal. I den mån verkningarna av den statliga bidragsverksamheten på området hinna giva sig till känna i form av ökat antal vårdplatser inom den halvöppna barnavården, kan berörda brist beräknas bli verkligt kännbar. Det synes icke tillrådligt att för mötande av denna situation i alltför hög grad lita till kompletteringskurser av det slag som genom statens försorg ordnats för ofullständigt utbildad personal. Någon risk att utexaminering skulle komma att ske av flera än som kunna beredas anställning synes icke föreligga; det är nämligen en ganska blygsam ökning av utbildningskapaciteten, vilken skulle vinnas genom det föreliggande förslaget.

Genom att vissa villkor skulle knytas till utgående statsbidrag får staten möjlighet att för framtiden utöva tillsyn över de understödda seminarierna. Därmed äsyftas emellertid ej uniformitet de olika instituten emellan. Men återkommande inspektionsbesök och en central rådgivning kan förväntas öka förutsättningarna för ett genomsnittligt sett bättre utbildningsresultat än hittills.

Ett ytterligare motiv för det statliga stödet utgör det trängda ekonomiska läge, vari flera av förskoleseminarierna befinna sig. I den mån de för sin verksamhet äro beroende av kommunalt stöd, har detta lämnats endast i avvaktan på stödåtgärder av staten, å vilken det ansetts böra ankomma att lämna det för anstalternas fortbestånd erforderliga stödet från det allmännas sida. De ekonomiska svårigheterna för anstalterna ökas därigenom att det ej i längden går att hålla lönenivån på hittillsvarande låga nivå; i den mån den äldre arbetskraften ersättes, måste man sannolikt för den personal som nyanställes räkna med anpassning åtminstone i viss mån till lönerna inom närliggande arbetsområden.

Väl kan ifrågasättas huruvida icke ett förstатligande av ifrågavarande undervisningsverksamhet vore den mest rationella ordningen. Såsom ett provisorium i avvaktan på de närmare överväganden, som måste föregå ett sådant ställningstagande, kan jag emellertid godtaga förslaget att ej nu rubba förskoleseminariernas nuvarande karaktär av privata utbildningsanstalter.

Med hänsyn till nu anförda omständigheter finner jag angeläget, att en statlig stödgivning till förmån för förskoleseminarierna nu igångsättes. Det av befolkningsutredningen framlagda förslaget synes mig i huvudsak ägnat att läggas till grund för bedömandet av stödgivningsformerna.

Jag övergår härefter till en prövning av de olika delarna av befolkningsutredningens förslag.

Vad först angår förslaget om statsunderstöd till undervisningsverksamheten vid förskoleseminarierna föreslår utredningen, att detta för varje anstalt lämnas i form av bidrag *dels* till avlöandet av två fasta lärarkrafter — en rektor och en föreståndare för praktikhandledningen — samt lärarinnor för handledning i grupper av seminarielärovernas praktiska arbete till ett antal motsvarande för 50 elever sex lärarinnor, *dels ock* till arvodeskostnaderna i övrigt för den personal, som bestrider undervisningen. Till rektor skulle enligt förslaget av statsmedel utgå ett rektorsarvode av 2 000 kronor, varemot rektors lön i övrigt skulle bestridas på samma sätt som arvodeskostnaderna till den övriga lärarpersonalen. Till föreståndaren för praktikhandledningen skulle — utöver dennes lön i övrigt, beräknad till 4 000 kronor — av statsmedel utgå ett arvode av 2 000 kronor. Till grupphandledare skulle för dennes befattning med elevernas handledning i barnavdelningarna utgå ett arvode av 1 500 kronor, vilket helt skulle täckas av statsmedel; i dessa fall utgaves deras vanliga lön givetvis av respektive institutioner. Under förutsättning att elevantalet överstege 50, räknar utredningen därjämte med ett extra handledararvode. Sammanlagt skulle således statsbidraget till grupphandledare utgå med högst $(7 \times 1\,500)$ 10 500 kronor.

På grundval av föreliggande uppgifter rörande kostnaderna för de förut omnämnda kompletteringskurserna samt för seminariernas nuvarande föreläsningskostnader beräknar utredningen arvodeskostnaderna i övrigt för den personal, som bestrider undervisningen, till sammanlagt 16 000 kronor i de båda årskurserna. Av de verkliga arvodeskostnaderna, i den mån bidragsmyndigheten finner dem vara skäligen, skulle två tredjedelar avses att utgå av statsmedel.

Mot själva formen för statsbidragets beräkning — nämligen till viss del av kostnaderna för lärarkrafterna — har jag intet att erinra. Mot de föreslagna arvoden till rektor och till föreståndaren för praktikhandledningen synes någon erinran ej kunna med fog framställas. I fråga om grupphandledararvodet har statskontoret föreslagit en sänkning från föreslagna 1 500

kronor till 500 kronor, enär merarbetet för dem icke motiverade ett arvode av föreslagen storlek. Vid prövning av frågan har jag funnit mig böra föreslå en sänkning av arvodesbeloppet till 1 000 kronor.

Jag tillstyrker, att medel i övrigt för den undervisande personalen beräknas i enlighet med utredningens förslag. Innan medlen utbetalas, bör emellertid en granskning ske av timlärararvodena och statsbidragsandelen maximeras till två tredjedelar av beloppet av jämförliga undervisningsarvoden, till vilka statsbidrag utgå.

Vidkommande härefter de av befolkningsutredningen föreslagna villkoren för erhållande av förevarande statsbidrag finner jag till en början, att förskoleseminarium, som erhåller statsbidrag, skall stå under tillsyn av statlig myndighet. Denna tillsyn, som huvudsakligen bör vara av pedagogisk natur, bör främst taga sikte på att lämna råd och anvisningar i syfte att undervisningen giver bästa möjliga utbyte. Däremot böra, såsom redan antytts, skiftningar i metodiken eller andra individuella särarter, vilka kunna förlåna undervisningen en i och för sig värdefull speciell inriktning, få fortbestå. Av skäl som anförts av utredningen och som ej föranlett erinran från vare sig socialstyrelsens eller skolöverstyrelsens sida, synes det lämpligt, att tillsynen anförtros åt socialstyrelsen, som jämväl bör bliva bidragbeviljande myndighet.

Såsom villkor för statsbidrag till förskoleseminarierna har av utredningen föreslagits, att seminarium skall ha ett visst minsta elevantal av 35 elever, fördelade på två årskurser, men att tillsynsmyndigheten under budgetåret 1945/46 skulle äga rättighet att jämka detta antal till lägst 30. Vid elevantal, som understeg 50, borde dock fullt statsbidrag ej utgå, utan från eljest utgående statsbidrag avdragas $\frac{1}{50}$ eller 500 kronor för varje elev under nämnda antal. Såsom motiv för uppställande av förenämnda villkorsregler har angivits det föreliggande intresset att öka utbildningskapaciteten vid seminarierna. Mot förslaget i denna del ha invändningar framförts av Örebro socialpedagogiska institut, som bland annat befarat, att svårigheter skulle uppstå för vederbörande seminarieledning att på förhand uppgöra en ekonomisk kalkyl för seminarieverksamhetens bedrivande under ett följande år. Då det emellertid för statsverkets del förefaller rimligt att bidragsgivningen står i direkt relation till utbytet av densamma, helst som avsikten med bidragsgivningen i första hand är att öka seminariernas utbildningskapacitet, kan jag icke tillstyrka slopande i en eller annan form av den av utredningen föreslagna reduktionsregeln. Jag biträder även vad utredningen föreslagit i fråga om minimiantalet elever.

Vad angår storleken av den terminsavgift, som skall uttagas av eleverna, finner jag mig — med hänsyn till de skäl, som vid remissbehandlingen framkommit mot en maximering av avgiften till 100 kronor — böra förorda den jämkningen, att avgiften högst får uppgå till 150 kronor. Vad av

utredningen föreslagits i fråga om friplatser vid seminarierna vill jag biträda.

Jag delar utredningens mening, att vissa villkor böra föreskrivas beträffande intagning av elever i förskoleseminarierna. Jag är emellertid icke beredd att nu avgiva några detaljerade förslag härom. Detta torde i stället få ske i samband med den slutliga utformningen av grunderna för statsbidragen efter det riksdagens beslut i ärendet föreligger.

Frågan om och i vad mån en reglering kan ske av löne- och pensionsvillkoren för seminariernas personal torde få upptagas till prövning i samband med det av befolkningsutredningen bebadade övervägandet om den halvöppna barnavårdens ställning i samhället.

Vissa i yttrandena berörda praktiska spörsmål i samband med praktikhandledningen torde böra upptagas till behandling av tillsynsmyndigheten i samråd med vederbörande institutioner. Jag vill i samband härmed endast nämna, att jag, i avvaktan på praktiska erfarenheter härutinnan, ansett mig icke böra frångå utredningens beräkningar om det behövliga antalet grupphandledare.

Utredningens förslag om stipendier till seminarieeleverna finner jag välbetänkt såsom ägnat att vidga basen för rekryteringen av personal till den halvöppna barnavården. Såsom utredningen anfört böra i fråga om grunderna för stipendiernas utgående motsvarande regler gälla som de vilka kunna komma att fastställas för stipendier åt elever vid folkhögskolor. I den mån utredningens uttalande att hänsyn icke endast bör tagas till föräldrarnas inkomster må innebära en avvikelse från vad som är avsett att gälla för folkhögskoleelever kan jag icke förorda densamma. Då erfarenhet helt saknas rörande den omfattning, i vilken stipendier kunna bli erforderliga, saknar jag anledning frångå utredningens beräkningar härutinnan.

Det återstår att taga ställning till befolkningsutredningens förslag om anordnandet av en utbildningskurs för grupphandledare. Vid remissbehandlingen ha av flera seminarier föreslagits olika sätt att praktiskt bibringa grupphandledarna ökad förtrogenhet med deras uppgifter. Av dessa yttranden framgår ej blott att olika uppfattningar råda om bästa sättet att ordna denna angelägenhet utan även att ett genomförande av befolkningsutredningens förslag i denna del skulle medföra ett besvärligt läge för seminarierna med hänsyn till svårigheterna att anskaffa vikarier för de i kursen deltagande.

Jag är på grund härav icke nu beredd att föreslå beviljande av anslag till kurs för grupphandledare. Lämpligen torde socialstyrelsen i samråd med de olika seminarierna närmare överväga frågan och inkomma med därav eventuellt föranlett förslag.

Såsom nämnts har utredningen beräknat att för nästa budgetår skulle erfordras ett anslag av 150 000 kronor för statsbidrag till sex förskolesemi-

narier samt 40 000 kronor till elevstipendier. Den av mig föreslagna sänkningen av grupphandledararvodet medför en reduktion av anslagsbehovet för det förra ändamålet med omkring 20 000 kronor. Det sammanlagda anslagsbehovet kan sålunda uppskattas till (130 000 + 40 000) 170 000 kronor. Anslaget torde böra såsom reservationsanslag anvisas under be-teckningen Bidrag till utbildning av personal inom den halvöppna barna-vården.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*dels godkänna de grunder för bidrag till utbildning av per-
sonal inom den halvöppna barnavården, som av mig förör-
dats, att tillämpas tills vidare från och med den 1 juli 1945;*

*dels ock till Bidrag till utbildning av personal inom den
halvöppna barnavården för budgetåret 1945/46 anvisa ett
reservationsanslag av kronor 170 000.*

Med bifall till vad föredragande departements-
chefen sålunda, med instämmande av statsrådets
övriga ledamöter, hemställt, förordnar Hans Maj:t
Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till
detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

N. O. Aurelius.
